

Wyrok z dnia 18 lipca 2002 r.

III RN 38/02

W sprawach ze stosunku służbowego sędziego w stanie spoczynku właściwa jest droga sądowa przed sądem pracy.

Przewodniczący SSN Roman Kuczyński (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Beata Gudowska, Barbara Wagner.

Sąd Najwyższy po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 18 lipca 2002 r. sprawy ze skargi Mariana W. na uchwałę Kolegium Sądu Okręgowego w R. w przedmiocie wyrażenia zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia, na skutek rewizji nadzwyczajnej Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodka Zamiejscowego w Rzeszowie z dnia 18 lipca 2001 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i odrzucił skargę.

U z a s a d n i e n i e

Prezes Sądu Okręgowego w R. pismem z dnia 4 grudnia 2000 r. zawiadomił Mariana W. (sędziego w stanie spoczynku), że na podstawie art. 68 § 1 - 3 oraz art. 68³ Prawa o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) załatwił odmownie prośbę dotyczącą wyrażenia zgody na podjęcie zatrudnienia w charakterze radcy prawnego. Marian W. - traktując pismo Prezesa Sądu Okręgowego w R. jako decyzję administracyjną - wniósł o jej zmianę i o wyrażenie zgody na podjęcie zatrudnienia w charakterze radcy prawnego. Pismem Prezesa Sądu Okręgowego w R. z dnia 15 stycznia 2001 r. [...] Marian W. zawiadomiony został, iż Kolegium Sądu Okręgowego postanowiło jednogłośnie uchwałą podjętą w dniu 10 stycznia 2001 r. – w trybie art. 41 § 1 pkt 9 Prawa o ustroju sądów powszechnych - nie uwzględnić odwołania od decyzji z dnia 4 grudnia 2000 r. w przedmiocie odmowy wyrażenia zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia w charakterze radcy prawnego. W skardze do Naczelnego Sądu Administracyjnego Marian W. wniósł o uchylenie uchwały Kole-

gium Sądu Okręgowego w R. z dnia 10 stycznia 2001 r. oraz poprzedzającej ją decyzji Prezesa Sądu Okręgowego w R. z dnia 4 grudnia 2000 r. w sprawie odmowy wyrażenia zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia, względnie o stwierdzenie ich nieważności. W uzasadnieniu skargi wskazał na naruszenie art. 2, 32 i 65 Konstytucji RP, art. 1, 6, 7, 9, 10, 28, 77, 107 i 127 KPA, a także art. 68 Prawa o ustroju sądów powszechnych. Wskazał ponadto, że ani decyzja Prezesa Sądu Okręgowego, ani uchwała Kolegium Sądu Okręgowego w R. nie zawierają uzasadnienia i w związku z tym trudno jest się zorientować, jakimi motywami kierowano się przy ich podejmowaniu. Zdaniem sędziego Mariana W., w stosunku do sędziego w stanie spoczynku stosuje się odpowiednio przepis art. 68 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych, który stanowi, że sędzia nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia bez uprzedniej zgody prezesa właściwego sądu. Jest to zatem decyzja uznaniowa i mimo braku uzasadnienia decyzji należy domniemywać, że wyłączono możliwość podjęcia przez sędziego w stanie spoczynku jakiegokolwiek zatrudnienia. Takie stanowisko stanowi - zdaniem skarżącego - zaprzeczenie art. 68 tego Prawa, które nawet w stosunku do sędziów w stanie czynnym przewiduje taką możliwość.

Naczelny Sąd Administracyjny-Ośrodek Zamiejscowy w Rzeszowie wyrokiem z dnia 18 lipca 2001 r. uchylił uchwałę Kolegium Sądu Okręgowego z dnia 10 stycznia 2001 r. i poprzedzające ją decyzje Prezesa Sądu Okręgowego w R. z dnia 4 grudnia 2000 r. i 15 stycznia 2001 r. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia wskazał, że Naczelny Sąd Administracyjny jest właściwy w sprawach skarg na decyzje administracyjne i inne akty lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczące przyznania, stwierdzenia albo uznania uprawnienia lub obowiązku wynikających z przepisów prawa wymienione w art. 16 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.). W myśl art. 20 ust. 3 tej ustawy przez akty lub czynności z zakresu administracji publicznej należy rozumieć wszelkie akty, czynności podejmowane przez organy wymienione w ust. 2, które nie mają charakteru cywilnoprawnego. W uzasadnieniu orzeczenia Naczelny Sąd Administracyjny poparł stanowisko wyrażone w orzeczeniu z dnia 21 maja 1998 r., II SA 330/98 i uznał, iż czynność Prezesa Sądu Okręgowego odmawiająca sędziemu w stanie spoczynku zgody na podjęcie zatrudnienia nie jest czynnością o charakterze cywilnoprawnym z zakresu prawa pracy, a nosi znamiona czynności wymienionej w art. 16 ust. 1 pkt 4 ustawy o NSA, czyli czynności z zakresu administracji publicznej. Publicznoprawny akt w sprawie zgody na podjęcie

dotatkowego zatrudnienia przez sędziego w stanie spoczynku podlega - zdaniem Sądu - kontroli Naczelnego Sądu Administracyjnego. Ponadto Sąd, uchylając uchwałę Kolegium Sądu Okręgowego w R. i poprzedzając ją decyzją Prezesa Sądu Okręgowego w R. wskazał w uzasadnieniu orzeczenia, że zaskarżona uchwała, jak i poprzedzająca ją decyzja z dnia 4 grudnia 2000 r., poza wskazaniem w swej treści przepisu stanowiącego podstawę prawną rozstrzygnięć, nie zawierają uzasadnienia, co nie pozwala na zbadanie czy przy wydaniu zaskarżonej uchwały spełniona została powinność uwzględnienia słusznego interesu strony, jeśli nie stoi temu na przeszkodzie interes społeczny.

Powyższy wyrok zaskarżył rewizją nadzwyczajną Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego zarzucając naruszenie art. 19 pkt 1 oraz art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.) w związku z art. 68 i 68³ ustawy z dnia 20 czerwca - Prawo o ustroju sądów powszechnych, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu-Ośrodkowi Zamiejscowemu w Rzeszowie do ponownego rozpoznania.

Prezes NSA podniósł, że żaden przepis prawa nie wskazuje wyraźnie organu, przed którym sędzia w stanie spoczynku może dochodzić roszczeń wobec pracodawcy. Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że jest on właściwy w tych sprawach wskazując na inne niż określone w punkcie 1 - 3 akty lub czynności z zakresu administracji publicznej dotyczące przyznania, stwierdzenia albo uznania uprawnienia lub obowiązków wynikających z przepisów prawa. Tymczasem problem ten był już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w wyroku z dnia 6 stycznia 1999 r., III RN 180/98, jaki zapadł na skutek rewizji nadzwyczajnej Rzecznika Praw Obywatelskich wniesionej od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego, oddalającego skargę w przedmiocie wyrażenia zgody na dodatkowe zatrudnienie sędziego SN w stanie spoczynku. Sąd Najwyższy w swoim orzeczeniu stwierdził, że przepis art. 16 ust. 1 pkt 4 powołanej ustawy o NSA nie ma zastosowania w odniesieniu do żądań sędziego w stanie spoczynku wnoszonych wobec pracodawcy. Uznał jednak, że niewątpliwie sędziemu takiemu przysługuje droga sądowa, co wynika wprost z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Wskazał ponadto, że przy istniejącej luce prawnej (nieokreślenie w przepisach, jaki sąd jest właściwy) należy stosować odpowiednie przepisy stanowiące, iż w sprawach o roszczenia ze stosunku służbowego sędziemu przysługuje droga sądowa (art. 69 § 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. Prawo o ustroju

sądów powszechnych). Przez drogę sądową w sprawie o roszczenie - zdaniem Sądu Najwyższego - należy rozumieć drogę przed sądem powszechnym. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, to właściwy do rozpoznania sprawy jest sąd powszechny. Na rzecz takiego stanowiska - zdaniem Sądu Najwyższego - przemawia to, że sędzia orzekający w stanie czynnym może dochodzić swoich roszczeń przed sądem pracy. Sędzia w stanie spoczynku pozostaje nadal w stosunku służbowym i nie ma żadnego szczególnego przepisu prawa, który by przekazywał sprawy z tego stosunku do właściwości NSA. Zgodnie zaś z art. 27 ust. 2 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, Sąd odrzuca skargę wniesioną po upływie terminu do jej wniesienia, niedopuszczalną z innych przyczyn, a także gdy nie uzupełniono w wyznaczonym terminie braków skargi. Stosownie do art. 18 pkt 1 powołanej ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym Sąd ten nie jest właściwy w sprawach należących do właściwości innych sądów. Wnoszący rewizję nadzwyczajną podzielił pogląd, że jeżeli istnieje przepis szczególny uprawniający pracownika do złożenia skargi do Naczelnego Sądu Administracyjnego, to właściwa jest droga administracyjnosądowa, jeżeli zaś takiego przepisu brak, bądź istnieje przepis *expressis verbis* wskazujący na sąd powszechny, to właściwy jest sąd powszechny. Tak więc rozstrzygnięcie Naczelnego Sądu Administracyjnego, który rozpoznał sprawę merytorycznie, uznając tym samym swoją właściwość do rozpoznania sprawy z zakresu wyrażenia zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia przez sędziów w stanie spoczynku, jest rażącym naruszeniem powołanego na wstępie art. 19 pkt 1 ustawy o Naczelnym Sądzie Administracyjnym w związku z art. 68 i art. 68³ ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna jest uzasadniona. Trafnie powołuje się ona na wyrok Sądu Najwyższego - z dnia 6 stycznia 1999 r., III RN 180/98 (OSNAPiUS z 1999 r. nr 21, poz. 670). W wyroku tym Sąd Najwyższy zajmował się kwestią dopuszczalności drogi sądowej przed Naczelnym Sądzie Administracyjnym i stosowania regulacji dotyczących stanu spoczynku w aspekcie prawa do podejmowania zatrudnienia przez sędziów w stanie spoczynku. Wprawdzie sprawa dotyczyła sędziego Sądu Najwyższego w stanie spoczynku, jednakże Sąd Najwyższy, ze względu na stosowanie w tym względzie do sędziów Sądu Najwyższego przepisów ustawy z dnia 20 czerwca

1985 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych dokonał analizy przepisów art. 68 i 68³ tego Prawa, na których naruszenie wnioskodawca wskazywał w swej skardze do Naczelnego Sądu Administracyjnego. W konkluzji Sąd Najwyższy uznał, że roszczenia ze stosunku służbowego, w jakim pozostaje sędzia po przeniesieniu w stan spoczynku są roszczeniami, które mogą być dochodzone przed sądem pracy. Stanowisko to podziela skład orzekający w niniejszej sprawie, zostało ono też zaakceptowane w Komentarzu do Prawa o ustroju sądów powszechnych i ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa pod redakcją J.Gudowskiego (Warszawa 2002 r, s. 318). „Sędzia w stanie spoczynku pozostaje w stosunku służbowym, a prezes właściwego sądu wykonuje wobec niego czynności władcze wynikające z tego stosunku w zakresie określonym w ustawach. Stosunek między sędzią sądu powszechnego a właściwym sądem nie podlega więc kognicji Naczelnego Sądu Administracyjnego, albowiem istnieje domniemanie właściwości sądu powszechnego, a nie ma przepisu szczególniego przekazującego sprawy z tego stosunku do właściwości Naczelnego Sądu Administracyjnego” (w dalszych wywodach komentatorzy odnieśli się też do dopuszczalności wykonywania przez sędziego w stanie spoczynku zawodu adwokata lub radcy prawnego - uwaga 7 do art. 105 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹⁶ KPC orzekł jak w sentencji.

=====